

Nr 254.

Ankom till riksdagens kansli den 12 november 1943 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsverkets övertagande av staden Strömstads förpliktelser beträffande innehavare av befattningar, vilka vid upphörande av rådhusrätten i samma stad komma att indragas.

(3:e avd.)

I propositionen nr 341 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för den 1 oktober 1943, föreslagit riksdagen medgiva, att till rådmännen i Strömstad Axel Fredrik Forell och Axel Daniel Wetterberg må från och med den dag, då föreskrift om stadens förenande i judiciellt avseende med Norrvikens domsaga träder i kraft, från allmänna indragningsstaten under deras återstående livstid utbetalas årlig gottgörelse med 1,536 kronor till Forell och 240 kronor till Wetterberg, med iakttagande av att å förmånerna dyrtidstillägg icke skall utgå samt att, därest Forell skulle övergå till ordinarie befattning i statens tjänst eller utses till kommunalborgmästare i Strömstad eller i annan stad eller till ledamot av annan rådhusrätt och magistrat, han ej vidare skall åtnjuta berörda gottgörelse.

I förevarande proposition har upptagits vissa frågor rörande ekonomiska verkningar av staden Strömstads förenande i judiciellt hänseende med domsaga.

Strömstad hade den 31 december 1942 ett invånarantal av 2,958 personer. Staden omgives av Norrvikens domsaga, som vid nyssnämnda tidpunkt hade en folkmängd av 25,051 personer. Domsagan består av ett tingslag och har tingsställe i eget inom staden beläget tingshus, vari jämväl domsagans kansli är inrymt. I domsagan hållas årligen tjugu allmänna tingsammansträden.

Borgmästartjänsten i Strömstad är, sedan senaste innehavaren därav den 1 januari 1942 avgått med pension, vakant. Enligt gällande arbetsordning skall rådhusrätten bestå av, förutom borgmästaren, två rådmän och en extra rådmän, vilka icke behöva vara lagfarna. Den ena ordinarie rådmansbefattningen innehaves av Axel Fredrik Forell, vilken är född den 1 februari 1895 och erhållit fullmakt å tjänsten år 1927. Den andra ordinarie rådmansbefattningen uppehålls på förordnande enligt av Kungl. Maj:t den 2 juni 1933 lämnat medgivande. Extra rådmän är läroverksadjunkten Axel Daniel Wet-

terberg, som är född den 27 augusti 1884 och erhållit fullmakt å tjänsten år 1931. Skyldighet för rådmännen att avgå från tjänsten vid viss ålder har icke föreskrivits. Icke heller föreligger skyldighet för dem att övergå till annan befattning annat än i samband med en allmän omorganisation av underätterna eller magistraterna. I sådant hänseende är av betydelse, att rådmannen Forell, vilken avlagt juris kandidatexamen och för närvarande uppehåller borgmästartjänsten i staden, innehar föreskriven kompetens för att kunna utses till kommunalborgmästare.

Enligt gällande lönestat är den av Forell innehavda rådmansbefattningen förenad med en årlig lön av 493 kronor jämte dyrtidstillägg, vilket under de senare åren utgått med 91 kronor för år. Därjämte uppbär innehavaren av nämnda rådmansbefattning arrende för lönejord med 45 kronor för år samt viss boupptecknings- och auktionsprovision, som under åren 1937—1941 i medeltal årligen uppgått till 3,575 kronor. I detta sammanhang bör anmärkas, att magistratens i Strömstad befattning med förrättande av bouppteckningar kommer att upphöra med 1943 års utgång, såvitt avser personer som därefter avlida. Extra rådmannen åtnjuter enligt lönestaten årlig lön å 200 kronor jämte dyrtidstillägg, vilket sedan flera år utgår med 40 kronor för år.Utfästelse från stadens sida om pensionering föreligger icke beträffande nämnda rådmän.

Befattningen såsom krono- och stadskassör innehaves av August Leonard Norlander, vilken är född den 14 augusti 1876 och erhållit fullmakt å sagda tjänst år 1914. Icke heller för krono- och stadskassören har skyldighet att avgå vid viss ålder föreskrivits. Emellertid har Norlander förklarat sig ämna avgå vid tidpunkten för stadens läggande under landsrätt. Genom särskilt åtagande har staden förbundit sig att till Norlander vid avgången utgiva årlig pension med ett belopp av 2,537 kronor 50 öre.

På grund av Kungl. Maj:ts beslut den 17 oktober 1941 har genom länsstyrelsens i Göteborgs och Bohus län försorg utredning ägt rum rörande Strömstads förenande i judiciellt avseende med förenämnda domsaga. Utredningen har jämlikt länsstyrelsens uppdrag utförts av magistratssekreteraren i Göteborg Jarl Holmquist.

Över utredningen i dess helhet hava yttranden avgivits av de tingshusbyggnadsskyldige och häradsrätten samt domhavanden i Norrvikens domsaga, av stadsfullmäktige och magistraten i Strömstad, av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län samt av Göta hovrätt.

Statskontoret har den 18 maj 1943 avgivit infordrat yttrande i ärendet, såvitt angår däri framställda anspråk på ersättning av statsmedel i händelse staden förenades med domsagan. I utlåtandet har statskontoret uttalat, att under angivna förutsättning statsverket principiellt syntes skyldigt övertaga allenast stadens avlöningsförpliktelser beträffande de två rådmansbefattningarna. I fråga om krono- och stadskassörsbefattningen har statskontoret däremot i likhet med hovrätten anfört, att ersättningsanspråken i denna del borde lämnas utan bifall. Beträffande extra rådmannen Wetterberg har stats-

kontoret emellertid ifrågasatt, huruvida ersättning av statsmedel borde utgå. Därest ersättningsskyldighet för statsverket likväl skulle anses vara förhänder i fråga om Wetterberg, har ämbetsverket icke något att erinra mot det av utredningsmannen föreslagna ersättningsbeloppet, 240 kronor för år. Beträffande rådmannen Forell har statskontoret förordat ett årligt ersättningsbelopp av 1,536 kronor.

Departementschefen har anfört följande.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår råda i förevarande ärende delade meningar i två hänseenden, vilka båda beröra den i 2 § lagen den 17 juni 1932 om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende angivna förutsättningen för meddelande mot stads bestridande av förordnande om dess uppgående i domsaga att ändringen icke kommer att medföra ökad ekonomisk börda för staden. Den första frågan gäller huruvida staden skall åläggas att utgiva ersättning till tingslaget för vinnande av delaktighet i tingslagets förmögenhet. Utredningsmannen, de tingshusbyggnadsskyldige och länsstyrelsen hava förutsatt sådan skyldighet för staden, ehuru till olika belopp. Stadsfullmäktige och magistraten samt hovrätten hava däremot ansett, att staden borde befrias från varje förpliktelse i dylikt hänseende. Ett övervägande av de i ärendet framförda skälen för och emot sådan skyldighet för staden leder enligt min mening till ett godtagande av sistnämnda uppfattning. Vidare råder oenighet beträffande frågan huruvida statsverket skall övertaga de förpliktelser, som staden iklätt sig genom att tillförsäkra krono- och stadskassören Norlander årlig pension med ett visst belopp. Jag delar även på denna punkt den av hovrätten företrädde meningen, vari statskontoret instämt, att skyldighet härutinnan icke föreligger för statsverket samt att ej heller av billighetshänsyn dylikt övertagande påkallas. Befrias staden från inlösningskyldighet i tingslagets förmögenhet, kan förändringen enligt min mening icke anses medföra ökad ekonomisk börda för staden, även om krono- och stadskassörens pension kommer att belasta stadens budget.

Statskontoret har, i motsats till vad övriga i ärendet hörda myndigheter ävensom utredningsmannen föreslagit, gjort gällande, att ersättning av statsmedel icke borde utgå till läroverksadjunkten Wetterberg i egenskap av extra rådmän, när tillstånd till rådmans tjänstens innehavande icke lämnats av Kungl. Maj:t och riksdagen. Dylikt tillstånd läser emellertid i detta fall icke vara erforderligt, då befattningen — med vilken följer skyldighet att tjänstgöra allenast vid förfall för ordinarie rådmän — uppenbarligen icke är jämförlig med ordinarie eller extra ordinarie befattning i statens tjänst (se statens off. utredn. 1937: 48 sid. 121). Enligt vad jag inhämtat har vidare för innehav av det uppdrag rådmansbeställningen innefattar Wetterberg erhållit skolöverstyrelsens medgivande den 14 december 1939. Vid angivna förhållande läser statsverket böra övertaga jämväl stadens avlösningsförpliktelser gentemot extra rådmannen Wetterberg. Av samma skäl som statskontoret anfört beträffande rådmannen Forell bör ersättningen till Wetterberg utgå under dennes återstående livstid.

Även om statsverket övertager stadens förpliktelser allenast beträffande rådmännen Forell och Wetterberg, torde samtliga de i 2 § förenämnda lag uppställda förutsättningarna för meddelande mot stadens bestridande av förordnande om dess förenande med domsagan föreligga. Min avsikt är också att föreslå Kungl. Maj:t att utfärda dylikt förordnande. Dessförinnan måste emellertid riksdagens samtycke utverkas till att statsverket övertager stadens förpliktelser beträffande avlöningen till de båda nämnda rådmännen. Mot vad statskontoret föreslagit i fråga om storleken av ersättningsbeloppet till dessa har jag inte att erinra.

Utskottet.

Vad departementschefen i förevarande ärende anfört föranleder ej erinran från utskottets sida. Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må medgiva, att till rådmännen i Strömstad Axel Fredrik Forell och Axel Daniel Wetterberg må från och med den dag, då föreskrift om stadens förenande i judiciellt avseende med Norrvikens domsaga träder i kraft, från allmänna indragningsstaten under deras återstående livstid utbetalas årlig gottgörelse med 1,536 kronor till Forell och 240 kronor till Wetterberg, med iakttagande av att å förmånerna dyrtidstillägg icke skall utgå samt att, därest Forell skulle övergå till ordinarie befattning i statens tjänst eller utses till kommunalborgmästare i Strömstad eller i annan stad eller till ledamot av annan rådhusrätt och magistrat, han ej vidare skall åtnjuta berörda gottgörelse.

Stockholm den 12 november 1943.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Joh. Nilsson* i Malmö, *Lindström, Bäckström, Sven Larsson, Heiding, Karl Andersson, friherre De Geer, Gustaf Karlsson, Gustaf Iwar Anderson* och *Björkman*; samt

från andra kammaren: herrar *Eriksson* i Stockholm, *Svensson* i Grönvik, *Mårtensson, Staxäng, fru Alvé*n, herrar *Åkerström, Eriksson* i Frägsta och *Olsson* i Kullenbergstorp.
